

**HAKSIZ REKABET DAVALARINDA
DAVACI SIFATININ BELİRLENMESİ AÇISINDAN
"ZARAR" KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

**(Y.11.HD.sinin 23.01.2012 Tarih ve 2010/8615 E.
2012/611 K. sayılı kararı çerçevesinde)**

Yrd. Doç. Dr. R. Tamer PEKDİNÇER
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku ABD Öğretim Üyesi

ÖZET: 6102 Sayılı TTK (eTTKm.58) m.56/1’de düzenlenmiş olan haksız rekabet davalarında davacı sıfatının belirlenmesinde, haksız rekabet mağduru olan kimsenin “haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse” olması şartı bir aktif dava ehliyeti olarak düzenlenmiştir. Bu durum Yüksek Mahkeme kararlarına da yansımaktadır. Ancak hükümde geçen zarar kavramından, sorumluluk hukuku bağlamında bir maddi veya manevi zarar kastedilmemektedir. Daha geniş bir anlam ifade etmektedir ve çok daha kapsamlıdır. Söz konusu düzenleme herhangi bir mal veya şahıs varlığını değil “çıkarları” korumayı amaçlamaktadır. Bu yüzden de haksız rekabet davalarında aktif dava ehliyeti açısından davacının “zarar” görüp görmediği veya “zarar” tehlikesi altında olup olmadığı değil; çıkarlarının zedelenip zedelenmediği veya tehlikeye düşüp düşmediği aranmalıdır. Özellikle inceleme konusu yapılan Yargıtay kararına hakim olan görüşte de olduğu gibi davacının borçlar hukuku bağlamında bir zararının veya zarar tehlikesinin olup olmadığı aktif dava ehliyeti açısından bir önemi olmamalı, bu tür bir zarar sadece haksız rekabet dolayısıyla açılacak olan maddi ve manevi tazminat davalarında gündeme gelmelidir. Aksi takdirde haksız rekabetin “Amaç ve İlke”sini ortaya koyan 54. Maddesinin uygulama alanı son derece daraltmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Haksız Rekabet, Aktif Dava Ehliyeti, Zarar Gören, Zarar Tehlikesi Altında Olan.

Evaluation of the Term of "Damage" From the Point of Determining Locus Standi of the Litigant in Unfair Competition Actions

ABSTRACT: Article 56/1 of the Turkish Commercial Code ("TCC") No: 6102 (old TCC art.58) provides that in order to have *locus standi* to bring an unfair competition action, the litigant must be "a person whose customers, credibility, professional reputation, commercial activities or other economic interests are harmed or threatened to be harmed due to unfair competition". This condition for *locus standi* is also sought in the decisions of the Court of Cassation. That said, the term "harm" mentioned in Article 56/1 does not refer only to material and moral damages within the sense of liability law. It has a broader meaning and scope. Article 56/1 aims to protect "interests" rather than assets or personality rights. Therefore, in determining *locus standi* of the litigant in unfair competition actions, courts must consider whether the litigant's interests are harmed or threatened to be harmed, but not whether the litigant incurs or is threatened to incur damages. As posed in the decision of the Court of Cassation reviewed under this Article, whether the litigant is damaged or threatened to be damaged within the meaning of liability law should not be deemed relevant to *locus standi*. Such damages should rather pose importance in actions for material and moral damages caused by unfair competition. Otherwise, the scope of application of Article 54, which sets out "Purpose and Principles" of unfair competition law, would be narrowed down significantly.

Keywords: Unfair Competition, Active Locus Standi, Injured Person, Person in Danger of Harm.

I. GENEL OLARAK

6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu (eTTK) m.56 vd. hükümlerinde ele alınmış olan haksız rekabet hukuku, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK), m.54 vd. hükümlerinde düzenlemiştir. TTK'daki bu düzenleme yapılırken, ayrı ve bağımsız bir Kanun olan 19.12.1986 tarihli İsviçre Haksız Rekabete Karşı Federal Kanun (LCD (Fr); UWG(Alm))¹ hükümleri esas alınmıştır.² Nitekim Kanunkoyucu bu değişikliğin ilkeler üzerinde yapılandırıldığını ve bu ilkelerin bir anlamda değişik bir sisteme de işaret ettiğini özellikle vurgulamıştır (TTKm.54 gerekçesi).

Bununla birlikte, TTK m.54 hükmünde haksız rekabetin genel teorisinde dürüstlük kuralının temel belirleyici kriter olarak açıkça vurgulanması³ ve eme-

¹ Loi Federale Contre La Concurrence Deloyale (LCD); Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG) vom 19. Dezember 1986.

² POROY/YASAMAN; Ticari İşletme Hukuku, 15.Bası, İstanbul 2015, s.326.

³ 6102 Sayılı TTK Genel Gerekçesi, haksız rekabet bölümü ve özellikle m.54'ün gerekçesi. ARKAN, Sabih; Ticari İşletme Hukuku, 20. Bası, Ankara 2015, s.323; YASAMAN, Hamdi; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Haksız Rekabet ile İlgili Getirdiği Yenilikler, Türk Ticaret Kanunu'nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler, İstanbul 2012, s.33.

ği korumayı amaçlayan bir motivasyondan hareket edilmesi sebebiyle, yeni dönemde⁴ haksız rekabet hukukunun daha geniş bir uygulama alanına sahip olacağını söylemek mümkündür⁵.

Haksız rekabet davalarında davacı sıfatını düzenleyen TTK m.56 hükmü şu şekildedir:

“B) Hukuki sorumluluk

I - Çeşitli davalar

Madde 56- (1) *Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse;*

a) *Fiilin haksız olup olmadığının tespitini,*

b) *Haksız rekabetin men'ini,*

c) *Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,*

d) *Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini,*

e) *Türk Borçlar Kanununun 58'inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini, isteyebilir. Davacı lehine ve (d) bendi hükmünce tazminat olarak hâkim, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilir.*

(2) *Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de birinci fıkradaki davaları açabilirler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemezler.*

(3) *Ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar da birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davaları açabilirler.*

(4) *Bir kimse aleyhine birinci fıkranın (b) ve (c) bentleri gereğince verilmiş olan hüküm, haksız rekabete konu malları, doğrudan veya dolaylı bir şekilde ondan ticari amaçla elde etmiş olan kişiler hakkında da icra olunur.”*

⁴ 6102 sayılı TTK'nın haksız rekabet hukukunda yeni bir sistem getirdiği yönündeki haklı tespit için bkz. KARAHAN Sami; Ticari İşletme Hukuku, 26. Baskı, Konya 2014, s.221.

⁵ Kanaatimizce Özellikle TTKm.56(3) 'de yer alan “... **Kamusal nitelikteki kurumlar da** birinci fıkranın (a),(b) ve (c) bendlerinde yazılı davaları açabilirler” hükmü yeni dönemde haksız rekabet hukuku açısından açılacak davalarda çok önemli bir genişlemeye imkan sağlayacaktır. Örneğin Başbakanlık, bakanlıklar, valilikler, il özel idaresi gibi.

Görüldüğü gibi TTK m.56 hükmünün, haksız rekabet davalarında davacı sıfatını “*Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse*”ye verdiği görülmektedir. TTK’da olduğu gibi eTTK m.58 hükmü de, haksız rekabet davalarında davacıyı “*Haksız rekabet yüzünden müşterileri, kredisi, mesleki itibarı, ticari işletmesi veya diğer iktisadi menfaatleri bakımından zarar gören veya böyle bir tehlikeye maruz bulunan kimse*” olarak belirlemiştir.

Müşteriler ve sivil toplum kuruluşlarının dava ehliyeti bir kenara bırakılırsa, haksız rekabet davalarını, *zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse* açabilecektir.

Bununla birlikte uygulamada TTK m.56 hükmünde geçen “*zarar*” ibaresinin hatalı yorumlandığı ve bu hatalı yorumlamanın hakkaniyete aykırı sonuçlara yol açtığı da gözlemlenmektedir. Bu sebeple bu çalışmada, haksız rekabet davalarında davacı sıfatının belirlenmesi bağlamında “*zarar gören*” kavramı - bir Yargıtay kararı özelinde- irdelenmiştir.

II. YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ’NİN 23.01.2012 TARİH VE 2010/8615 E. 2012/611 K. SAYILI KARARI VE KARAR KONUSU OLAN OLAY

Dava ehliyeti bakımından zarar görme veya zarar tehlikesiyle karşılaşabilecek durumda olma koşulunun açıkça tartışıldığı bir karar olan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin söz konusu kararı aşağıda verilmiştir:⁶

“...*Taraflar arasında görülen davada Kadıköy 2.Asliye Ticaret Mahkemesi’nce verilen 29.03.2010 tarih ve 2008/213 - 2010/235 sayılı kararın Yargıtayca incelenmesi davalı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi A... B... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:*

Davacı vekili, davalı tarafından üretilip pazarlanan ilk yardım çantalarının üzerinde “Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ve Muayenelere Dair Yönetmeliğe uygundur” ibaresi yer almasına rağmen Kadıköy Sulh Hukuk Mahkemesince yapılan incelemede ilk yardım çantalarının yönetmeliğe uygun olmadığı tespit edildiğini, bu durumun müvekkili yönünden haksız rekabet oluşturduğunu ileri sürerek, davalının üretilip sattığı ilk yardım çantalarının satışının durdurulmasına ve piyasadan toplatılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

⁶ Kararın tam metni ve bilirkişi raporu için bkz. PEKDİNÇER, Remzi Tamer; Haksız Rekabet ve Marka Hukukuna İlişkin Bilirkişi Raporları ve Mütalaalar (Yüksek Mahkeme Kararları İle Birlikte), İstanbul 2015, s.279- 290.

Davalı vekili davanın reddini savunmuştur.

Mahkemece, iddia, savunma, benimsenen bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davalı tarafından satılan ilk yardım çantalarının Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ve Muayenelere Dair Yönetmelik hükümlerine uygun olmadığı, tarafların aynı alanda faaliyet gösterdiği ve davalının eyleminin haksız rekabet teşkil ettiği gerekçesiyle davanın kabulü ile davalı tarafça üretilip satışa sunulan ilk yardım çantalarının satışının durdurulmasına ve toplatılmasına karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

Dava, davalı tarafından üretilip satışa sunulan ilk yardım çantalarının, haksız rekabet hukuki nedenine dayalı olarak, satışının durdurulması ve piyasadandan toplatılması istemine ilişkindir.

Haksız rekabet davalarında genel olarak herkesin dava açması mümkün olmayıp zarar gören veya zarar görme tehlikesine maruz bulunan kimseler dava açabilir. Yani haksız rekabet yüzünden müşterileri, kredisi, mesleki itibarı, ticari işletmesi veya diğer ekonomik menfaatleri bakımından zarar gören veya zarar görme tehlikesine maruz bulunan kişi dava açmaya yetkilidir.

*Somut olayda davacı vekili, davaya konu ilk yardım çantalarının Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ve Muayenelere Dair Yönetmeliğe aykırı olduğunu ileri sürerek, haksız rekabet hükümleri gereğince işbu davayı açmış olup, mahkemece yapılan yargılama sonunda, **tarafların aynı alanda faaliyet gösterdiği ve davalının eyleminin davacı yönünden haksız rekabet oluşturduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmişse de, TTK'nun 58/1 maddesi gereğince davacının mevcut bir zararının ya da zarar ihtimalinin bulunup bulunmadığı, bir diğer anlatımla davacının aktif dava ehliyetinin bulunup bulunmadığı değerlendirilmemiştir. Bu durumda mahkemece, öncelikle davalının eylemi nedeniyle davacının zarara uğrayıp uğramadığı veya zarara uğrama ihtimalinin bulunup bulunmadığının tespiti gerekirken** yukarıda değinilen gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.*

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davalı yararına BOZULMASINA, ödediği temyiz peşin harcın isteği halinde temyiz edene iadesine, 23.01.2012 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Karardan da anlaşılacağı üzere karara konu olan olayda, hem davacı şirket hem de davalı şirket, araçlarda bulundurulması zorunlu olan ilk yardım çantalarının ticaretini yapmaktadır. Davacı şirket, davalı şirket tarafından satışı yapılan ilk yardım çantalarının üzerinde "**Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ve Muayenelere Dair Yönetmeliğe uygundur**" ibaresinin yer alması üzerine Ankara Sulh Hukuk Mahkemesi'ne müracaat ederek yaptırdığı

tespitte davalının sattığı çantaların ilgili yönetmeliğe uygun olmadığını tesbit ettirmiştir. Bu tesbitten sonra davacı şirket, Asliye Ticaret Mahkemesi'ne müracaat ederek davalı şirketin ürettiği ilk yardım çantalarının satışının durdurulması ve piyasadan toplatılması istemlerine dayılı eTTK m.56 ve özellikle m.57/b.10 hükmüne dayalı bir haksız rekabet davası açmıştır. Davacı şirket açtığı bu davada maddi – manevi tazminat talebinde bulunmamıştır. Bir diğer ifade davacı şirket, davalı şirkete karşı sadece tesbit, men ve haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması (eTTKm.58) davalarını açmıştır.

Mahkeme, yargılama neticesinde ve yaptırdığı bilirkişi incelemesine de dayanarak, her iki tarafın da aynı alanda faaliyet gösterdiğini, davalının satışını yaptığı ilk yardım çantalarının adı geçen yönetmeliğe uygun olmadığını dolayısıyla davalının eyleminin haksız rekabet teşkil ettiğini belirterek davayı kabul etmiştir.

Davanın davalı tarafça temyiz edilmesi üzerine temyiz incelemesini yapan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi ise, tarafların aynı alanda faaliyet gösterdiğini ve davalının eyleminin davacı yönünden haksız rekabet oluşturduğunu kabul eden ilk derece mahkemesinin öncelikli olarak “...davacının mevcut bir zararının ya da zarar ihtimalinin bulunup bulunmadığını bir diğer anlatımla davacının aktif dava ehliyetinin bulunup bulunmadığı değerlendirilmemiştir. Bu durumda mahkemece, öncelikle davalının eylemi nedeniyle davacının zarara uğrayıp uğramadığı veya zarara uğrama ihtimalinin bulunup bulunmadığının tespiti gerekirken” demek suretiyle ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararı oybirliği ile bozmuştur.

III. HAKSIZ REKABET VE HAKSIZ REKABET DAVALARI

Yukarıda da belirttiğimiz üzere haksız rekabet, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 54 vd maddelerinde düzenlenmiştir. TTK m.54/1 hükmü haksız rekabet hukukunun amacını “*Haksız rekabete ilişkin bu Kısım hükümlerinin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır.*” şeklinde belirterek, bu kısma ilişkin hükümlerin yorumlanmasında dikkate alınacak temel ilkeyi vurgulamıştır. 2. Fıkra ise Kanun Koyucu haksız rekabeti, “*Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır*” şeklinde tanımlamıştır. Böylece bir eylemin haksız rekabet olup olmadığının değerlendirilmesinde dürüstlük kuralının belirleyici özelliği açıkça vurgulanmıştır.⁷

eTTK zamanında m.57 hükmünde tahdidi olmamak kaydıyla 10 bend halinde sayılan haksız rekabet halleri TTK'da arttırılmış, bu sayı 6 başlık altında toplanmak kaydıyla 24'e çıkarılmıştır. Bir eylem TTK m.55'te düzenlenen haksız rekabet hallerinden herhangi birisinin kapsamına giriyorsa artık m.54/2

⁷ YASAMAN, Hamdi: s.33ARKAN, s.323.

hükmü bağlamında ayrı bir değerlendirme yapılmayacak; eylem haksız rekabet olarak nitelendirilecektir. Buna karşılık bir eylem TTK m.55'te düzenlenen hallerden herhangi birinin kapsamına girmiyorsa bu kez m.54/2 bağlamında değerlendirilecek, bu durumda eylemin haksız rekabet teşkil edip etmediği genel tanıma göre belirlenecektir.⁸

Bilindiği üzere bir eylemi haksız rekabet olarak nitelendirebilmek için fail ile eylemden etkilenen kişi arasında dar anlamda bir rekabet ilişkisine gerek yoktur.⁹ Aynı şekilde, haksız rekabetten söz edebilmek için failin kusuruna ve haksız rekabete uğradığını iddia eden kişinin zararına da gerek yoktur.¹⁰ Kusur ve zarar, sadece TTK m.56 hükmü uyarınca açılacak tazminat davaları için gereklidir.

TTK m.56/1 hükmü uyarınca, haksız rekabet eylemi yüzünden zarar gören veya zarar görme tehlikesiyle karşılaşabilecek olan kişi,

a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini,

b) Haksız rekabetin men'ini,

c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,

d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini,

e) Türk Borçlar Kanununun 58'inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini, isteyebilir. Davacı lehine ve (d) bendi hükmünce tazminat olarak hâkim, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilir".

Dava hakkı sadece haksız rekabetten etkilenen kişiye tanınmış değildir. TTK m.56/2 uyarınca ekonomik çıkarları zarar gören veya zarar tehlikesine maruz kalabilecek olan "müşteriler" de TTK m.56/1'deki davaları açabilirler.¹¹ Ancak haksız rekabetten etkilenen (rakip) kişiden farklı olarak, haksız rekabetin giderilmesi talebiyle açtıkları davalarda müşteriler, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını isteme hakkına sahip değillerdir.

⁸ ÜLGEN, Hüseyin/HELVACI, Mehmet/ KENDİGELEN Abuzer/KAYA, Arslan/NOMER ERTAN, Fusun: Ticari İşletme Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2015, s.528.

⁹ ARKAN, s.324 vd.; NOMER ERTAN, s. 534.Konuya ilişkin Y.11.HD.sinin 03.03.2008 tarihli E.839/K.2510 Sayılı Kararı; Karar için bkz. ERİŞ, Gönen: Ticari İşletme ve Şirketler, C.II, 2.Baskı, Ankara 2014, s.1391 vd.Y.11. HD.sinin 21.02.2010 tarihli ve E.2008/9072, K.2010/591 sayılı kararı (karar yayınlanmamıştır).

¹⁰ ARKAN, s.334; NOMER ERTAN, s.536; ERDİL, Engin: Haksız Rekabet Hukuku, İstanbul 2012, s.38; ORUÇ Murat; Haksız Rekabette Maddi Tazminat Davası, İstanbul 2009, s.8.

¹¹ Bu hükümde geçen müşteri kavramı, perakende veya toptan satış olması fark etmeksizin tüm müşterileri kapsamına almaktadır (KENDİGELEN, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, 2012. s.83). Haliyle tüketicileri de bu hüküm kapsamında dava açmaya yetkili olarak görmek gerekmektedir (Erdil, s.319; Örs, s.78).

eTTK’da müşterilerin dava hakkı sadece “iktisadi menfaatlerinin haleldar olması” halinde söz konusu iken TTK, ekonomik çıkarlarının zarar tehlikesiyle karşılaşması halinde de müşterilere dava hakkı tanımıştır¹².

Haksız rekabetten etkilenen rakipler ve müşterilerin yanı sıra, TTK m.56/3 hükmü uyarınca, ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar da haksız rekabetin tespiti, önlenmesi ve giderilmesi davalarını açabileceklerdir. eTTK m.58 hükmünde aranan “üyelerinin haksız rekabet davasını açma hakkına haiz olmaları” koşulu TTK m.56/3 hükmüne alınmamıştır.

TTK m.56 hükmünün lafzı irdelendiğinde dava ehliyeti açısından şöyle bir yapının olduğu görülmektedir:

- Haksız rekabet mağduru olan kişilerin dava açabilmeleri için, haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatlerinin zarar görmesi veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olması gerekir.
- Müşterilerin dava açabilmesi için, ekonomik çıkarlarının zarar görmesi veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olması gerekir.
- Odalar, borsalar, mesleki ve ekonomik birlikler, sivil toplum kuruluşları ve kamusal kurumların dava açabilmesi için, (üyelerinin/tüketicilerin) “ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili” olmaları yeterlidir.

IV. DAVA EHLİYETİ AÇISINDAN “ZARAR” KAVRAMI

Haksız rekabet hukuku uygulamasına bakıldığında, TTK m.56/1 hükmünde geçen “**zarar**” kavramının yorumlanmasında bazen oldukça önemli hatalar yapıldığı görülmektedir. Yukarıda aktarılan Yargıtay kararında kanaatimizce bu hatalı yorumun en önemli ve dikkat çeken örneklerinden biridir.¹³ Dikkat edileceği üzere karara konu olan olayda “**aynı alanda faaliyet gösteren**” iki şirket olduğu, davacının ilk yardım çantaları için standartlar öngören yönetmeliğe uygun ticaret yapmasına rağmen davalının bu yönetmeliğe uygun olmayan ilk yardım çantaları sattığı konusunda yerel mahkemenin ve yüksek mahkemenin

¹² Yeni düzenlemede tanınan dava hakkı bakımından zarar görme şartı kaldırılmış ve “zarar tehlikesi” yeterli görülmüştür. Ancak bu düzenlemenin doktrinde kötüye kullanımlara neden olabileceği belirtilmiştir (KENDİGELEN, A., s.83)

¹³ Bununla birlikte Yargıtay’ın eski uygulamasının, bu kavramı olması gerektiği gibi yorumladığı nı da söylemek mümkündür. Örneğin 22.11.1985 tarihli bir kararında Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, Türkiye’ye ithali yasak olan bir mala ait markanın izinsiz olarak yerli bir üretici tarafından kullanılması durumuna ilişkin olarak, bu gibi hallerde ithalat rejimim değişmesinin ve bu tür malların ithalatına izin verilmesinin her zaman mümkün olduğunu belirterek bu durumda zarar görme tehlikesinin bulunduğuna işaret etmiştir (Y. 11. HD, E. 4677, K. 6377 – Eriş, 2. Baskı, s.392).

bir tereddüdü yoktur. Hatta Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de bu yönüyle ilk derece mahkemesinin kararında bir bozma sebebi görmemiştir.

Yargıtay'ın bozmaya gerekçe olarak sunduğu durum, "**TTK'nun 58/1 (TTK m.56/1) maddesi gereğince davacının mevcut bir zararının ya da zarar ihtimalinin bulunup bulunmadığı(nın), bir diğer anlatımla davacının aktif dava ehliyetinin bulunup bulunmadığı(nın) değerlendirilmemiş**" olmasıdır.

Bu olayda, aynı alanda faaliyet gösteren, dar anlamda bile birbirlerine rakip olan ve dolayısıyla birbirlerinin faaliyetlerinden etkilenmeleri mümkün olan iki şirketin bulunduğu, hatta hayatın olağan akışı içinde ele alındığında, aslında Yönetmeliğe aykırı ilk yardım çantaları ürettiği için normalde bu çantaların satışını yapamaması gereken davalının buna rağmen, yani hukuka aykırı olarak, yaptığı her satışta aslında diğer rakiplere zarar verdiği, yani onların çıkarlarını zedelediği açıktır. Diğer bir ifadeyle davalı şirket Yönetmeliğe aykırı olarak ürettiği ilk yardım çantalarını satarak bu Yönetmeliğe uygun satış yapan şirketlerin olası müşterilerini çelmiştir. Bu durumda dar anlamda bile davalı şirket ile rakip olan davacı şirketin iktisadi menfaatlerinin zedelendiği, çıkarlarının tehdit edildiği, hiçbir tereddüde yer bırakmayacak derecede açıktır. Zira hayatın olağan akışı çerçevesinde Yönetmeliğe uymayan ve yasal olarak bulunması gereken ürünlerden daha az ürünü satışa sunan davalı şirketin ürünlerini daha düşük fiyattan müşterilere sunacağı, bu yönü ile de müşterilere daha cazip geleceği açıktır. Kanaatimce HMKm.187/f.2 hükmünün de burada uygulama alanı bulunması gerekmektedir¹⁴. Ancak Yargıtay, davacının iktisadi menfaatlerinin zedelendiğini TTK m.56/1 hükmü bağlamında yeterli görmemiş; bu hükümde geçen zarar kavramına tazminat hukukundaki anlamıyla yaklaşarak, aktif dava ehliyeti açısından davacının "mevcut bir zararının" ya da "zarar ihtimalinin" bulunup bulunmadığının araştırılmasını gerekli görmüştür. Bir diğer ifade ile davacı şirketin zararının olmasını (ya da zarar ihtimalinin bulunmasını) dava şartı olarak addetmiştir ki bunun haksız rekabet hukuku için kabulü mümkün değildir. Bu görüşün dayanağının yani haksız rekabet davalarında aktif dava ehliyetinin sadece zarar görmesi veya zarar tehlikesine maruz bulunanlara ait olduğunun kabulünün, 04/06/1956 gün ve E.1/150, K.50 sayılı Adliye Encümeni Mazbatasına dayandığı anlaşılmaktadır. Gerçekten de zikredilen Mazbata'da, "Haksız rekabetin hukuki müeyyidelerinden olan tazminata hükmedilmesi için davacının haksız rekabet yüzünden uğradığı zararı ispat etmiş olması şarttır. Fakat tatbikatta görüldüğü üzere pek çok hallerde bu zararın ispatı imkansız bulunmakta; ispatı mümkün olan hallerde dahi miktarının ispatı ya pek zor ya imkansız bulunmaktadır. Hadisede Borçlar Kanununun 42. (TBKm.50) maddesinin ikinci fıkrasındaki takdir hakkının kullanılması da tatmin edici neticeler vermemekte ve haksız rekabet fiilini işlemiş olduğu sübut bulan kimseler aleyhine ancak haksız rekabetin önlenmesi kararı verilebilmekte ve bunların

¹⁴ HMK 187/f.2 "Herkesçe bilinen vakıalarla, ikrar edilmiş vakıalar çekişmeli sayılmaz".

haksız rekabetin devam ettiği müddet içinde bu yüzden sağladıkları büyük karlar netice itibarıyla kendilerinde kalmaktadır. Bu durum hakkaniyete aykırı düşmekte olduğundan tasarının 173üncü maddesi hükmünden mülhem olarak hakimin haksız rekabet neticesinde davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına dahi hükmedebileceği yolunda bir hüküm 58'inci maddenin birinci fıkrası sonuna eklenmiştir..." Nitekim bu görüşten hareket ederek DOĞANAY, haksız rekabet yüzünden zarar gören veya zarar tehlikesine maruz kalan rakiplerin ancak dava hakkına sahip bulduklarının kabulünün gerektiği, bu itibarla haksız rekabetin meydana gelmesi için iktisadi rekabetin sadece suistimal edilmiş olmasının başlı başına کافی bir unsur olmadığını aynı zamanda zarar görüldüğünün veya böyle bir zarar tehlikesine maruz bırakıldığının ispatının gerektiğini bu hususun "aktif dava ehliyeti" yani haksız rekabet davasının açılabilmesi için kanuni bir şart (dava unsuru) bulunduğundan, mahkemelerce bu şartın olayda mevcut olup olmadığının re'sen araştırılması gerektiğini belirtmiştir¹⁵. Kanaatimizce bu görüşe katılabilmek mümkün değildir. Zira aşağıda da ifade edeceğimiz gibi burada da zarar kavramı somut maddi zarar olarak anlaşılmıştır. Bir diğer ifade ile somut bir zararın belirlenmesinin güçlüğünden yola çıkılarak davacı sıfatı (aktif dava ehliyeti) için zarar veya zarar tehlikesine maruz kalmanın şart olduğu ifade edilmiştir. Kaldı ki iktisadi rekabetin suistimali (veya dürüst ve bozulmamış bir rekabet ortamının ihlal edilmesi) herhalükarda bünyesinde en azından zarar tehlikesini de barındıracaktır.

Haksız rekabet hukuku özü itibarıyla bütün katılanların (Burada kastedilen ekonomi, tüketici ve kamudur¹⁶) menfaatine "dürüst ve bozulmamış bir rekabet" düzenini sağlamayı ve korumayı hedeflemektedir. Kararın verildiği tarihte yürürlükte olan eTTK'da ise m.56' daki düzenlemede de haksız rekabeti, aldatıcı hareket veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü suistimali olarak açıklamaktadır. Bu nedenle 6102 Sayılı TTK'da açıkça bütün katılanların menfaatine denmiştir (m.54).

Bu hatalı sonuca varılmış olmasının temel sebebi ise kanaatimizce hükümdede geçen "zarar görme" veya "böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olma" ifadelerine yüklenen anlamdır.

Bilindiği üzere zarar kavramı sorumluluk hukukunun temel kavramlarından biridir. Her ne kadar zarar kavramını açıklayan farklı teoriler¹⁷ var ise de en genel anlamıyla zarar "bir kimsenin malvarlığında rızası dışında meydana gelen

¹⁵ DOĞANAY, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, I. Cilt, 4. Bası, İstanbul 2004, s.424 vd. Yazar 1968 tarihli bir karara da atıf yaparak "... Maddenin mefhum-u muhalif'den, zarar tehlikesi söz konusu değilse, o kimsenin haksız rekabet davası açmaya hakkı olamaz..." Cümlesinden yola çıkarak Yüksek Mahkeme'nin de bu görüşte olduğunu ifade etmiştir (Y.11.HD. sinin 29.2.1968 gün ve E.1966/276, K.1968/1268 Sayılı kararı).

¹⁶ TTKm.54 gerekçesi.

¹⁷ Ayrıntı için bkz. Ergüne, s.13 vd.

azalma” olarak tanımlanmaktadır.¹⁸ Bu tanımı, sadece maddi zararı nitelmesi sebebiyle yalnızca dar anlamda bir tanım olarak ele almak; geniş anlamda zarar kavramının ise manevi zararı da kapsadığını söylemek de mümkündür.

Zarar veren eylemin kişinin malvarlığına yönelmiş olması halinde “malvarlığı zararı”; şahıs varlığına yönelmiş olması halinde ise “şahıs varlığı zararı”ndan söz edilir.¹⁹ Haksız eylem, ister malvarlığına ister şahıs varlığı değerlerine yönelmiş olmuş, bu yönelme sonucunda bir malvarlığı zararı meydana gelmiş ise ortaya çıkan zarar “maddi zarar”; haksız eylem neticesinde kişinin manevi cephesinde bir zarar meydana gelmişse bu da “manevi zarar” olarak adlandırılır.²⁰

Bu yönü ile “zarar” kavramı elbette ki haksız rekabet hukukunun göz ardı ettiği bir durum değildir. TTK m.56/1-d hükmü “*kusur varsa zarar ve ziyan tazminini*” ve yine TTK m.56/1-e hükmü de “*Türk Borçlar Kanunu’nun 58’inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini (isteyebilir)*”²¹ diyerek haksız rekabet nedeniyle maddi veya manevi zarara uğrayan kişinin tazminat davası açabileceğini düzenlemiştir. Diğer bir deyişle sorumluluk hukukundaki anlamıyla “zarar”, TTK m.56/1 hükmünün (d) ve (e) bentlerinde düzenlenmiştir.

Haksız rekabet davaları açısından aktif dava ehliyeti bağlamında TTK m.56/1 hükmünde geçen “zarar” kavramı ise, bu kavramın sorumluluk hukukundaki anlamının çok daha ötesindedir ve Yüksek Mahkemenin vermiş olduğu karardaki sorun da tam olarak bu noktada yatmaktadır.

İlk olarak, TTK’nın haksız rekabete ilişkin hükümlerine kaynaklık teşkil eden, hatta birçok hükmünün sadece Türkçeleştirilmesiyle yetinilen LCD/UGW’nin ilgili maddesi incelendiğinde, Türk uygulamasında TTK m.56/1’de geçen “zarar görme” kavramının oldukça yanlış yorumlandığı anlaşılmaktadır. Nitekim TTK m.56/1 hükmünün me hazı olan LCD/UGW Art. 9 hükmünde, “*Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi veya mesleki itibarı, ticari faaliyetleri veya başkaca ekonomik çıkarları tehlikeye düşen veya zedelenen kimse*”nin haksız rekabet davalarını açabileceği düzenlenmiştir.²² Hüküm,

¹⁸ Oğuzman/Öz, s.38 vd.

¹⁹ Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Ankara 2011, s.283.

²⁰ Kılıçoğlu, s.284; Oğuzman/Öz, s.39.

²¹ MADDE 58- Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir. Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırganı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.

²² “Celui qui, par un acte de concurrence déloyale, subit une atteinte dans sa clientèle, son crédit ou sa réputation professionnelle, ses affaires ou ses intérêts économiques en général ou celui qui en est menacé, peut demander au juge (Fr): Wer durch unlauteren Wettbewerb in seiner Kundschaft, seinem Kredit oder beruflichen Ansehen, in seinem Geschäftsbetrieb oder sonst in seinen wirtschaftlichen Interessen bedroht oder verletzt wird, kann dem Richter beantragen (Alm): (...)” Metnin tam çevirisi kanaatimce şu şekildedir” Haksız rekabet yaratan bir davranış nedeniyle müşteri çevresi, güvenilirliği veya mesleki itibarı, faaliyetleri veya genel olarak ekonomik menfaatleri saldırıya uğrayan ya da böyle bir tehdit altında bulunan kişi...”

haksız rekabet davası açabilmek için bir kişinin mesleki, işletmesel veya diğer ekonomik çıkarlarının zedelenmesini (*verletzen*) ya da bu çıkarların tehlikeye düşmesini/tehdit edilmesini (*bedrohen*) yeterli görmektedir. LCD/UWG Art. 9'da hiçbir şekilde “zarar” (*Dommage/Shaden*) kavramı kullanılmamıştır. Kasdedilen (ekonomik menfaatleri saldırıya uğrayan ya da böyle bir tehdit altında bulunma) çıklarların zedelenmesi ya da tehlikeye düşmesidir.²³ Bu, sorumluluk hukuku anlamında maddi veya manevi zarar görmekten çok öte, çok daha geniş ve onu da kapsayan bir durumdur.

Hatta İsviçre Federal Mahkemesi²⁴ ve İsviçre öğretisi²⁵ haksız rekabet davalarında davacı sıfatı açısından çıkarların zedelenmesi veya tehlikeye düşmesi kavramını, “davacının dava sonucunda rekabetteki pozisyonunu sağlama almak veya iyileştirmekte çıkarı olması hali” olarak açıklamaktadır.

Ne yazık ki uygulamada bu fark bazen gözden kaçırılmakta, TTK m.56/1'de “çıklarların zedelenmesi” ya da “çıklarların tehlikeye düşmesi” değil de “çıklarların zarar görmesi” ve “veya böyle bir tehlikeyle (yani zarar görme tehlikesiyle) karşılaşabilecek olması” kavramları kullanıldığı için, aktif dava ehliyeti için de TTK m.56/1-d hükmünde geçen, yani sorumluluk hukukundaki anlamıyla, “zarar” unsuru aranmaktadır.

Diğer yandan, TTK m.56/1 hükmünde davacı sıfatı açısından zarar görme veya böyle bir tehlikeye maruz kalma durumu sayılırken kullanılan ifadeler de buradaki zarar kavramını TTK m.56/1-d'deki zarardan farklılaştırmaktadır. Dikkat edilirse hükümde “müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan” kişiden bahsedilmektedir. Burada haksız rekabet nedeniyle olumsuz etkilenen şey aslında kişinin “çıklarları”dır. Bu çıkarlar, müşterileri, ticari faaliyetlere yönelik çıkarlar olabileceği gibi mesleki itibara yönelik de olabilir.²⁶ Özünde kişinin ticari faaliyetlerine, iktisadi hayatına yönelik çıkarlarının olumsuz etkilenmesi, zarar görmesi veya tehlikeye uğramasıdır. Korunan hukuki değerın tazminat hukuku anlamındaki bir “malvarlığı” değerinden çok daha ötesi olduğu açıktır. İster malvarlığı ister şahıs varlığı olsun; korunan herhangi bir varlık kalemi değil “çıklar”dır. Bu yüzden de TTK m.56/1 hükmü “bir varlık değerine gelecek zarar” üzerine değil “zedelenecek, tehlikeye düzecek bir çıklar” üzerine inşa edilmiştir.

Yine bu bağlamda değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise TTK m.56 hükmünde dava açabilecek kişilerin aktif dava ehliyeti şartlarına iliş-

²³ Rüetschi/Roth, Art. 9, N. 4; Spitz, Art. 9, N. 9; Baudenbacher/Glöckner, Art. 9, N. 294.

²⁴ BGE 126 III 242.

²⁵ Baudenbacher/Glöckner, Art. 9, N. 294; Rüetschi/Roth, Art. 9, N. 4; Spitz, Art. 9, N. 9.

²⁶ Zedelenen çıklarların hükümde örneksene yoluyla sayıldığı yönündeki haklı tespit için bkz. Oruç, s.8.

kin düzenlemesinin tutarlı bir şekilde yorumlanması zarurettir. Yukarıda da değinildiği üzere, bir kişinin uğradığı haksız rekabet için, o kişinin bağlı olduğu bir meslek birliğinin haksız rekabetin tespiti, önlenmesi ve giderilmesi davalarını açabilmesi için “üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili” olması TTK m.56/3 uyarınca yeterlidir. O üyenin, yani haksız rekabete uğrayan kişinin eTTK m.58/3 hükmü aksine, dava açma hakkına haiz olup olmamasının hiçbir önemi yoktur. Ancak TTK m.56/1 hükmünde geçen “zarar” kavramının yukarıda aktarılan Yargıtay kararında dile getirilen görüş doğrultusunda yorumlanması halinde, aynı üye, yani bizzat haksız rekabete maruz kalan kişi, meslek birliğinin açabileceği davaları açamayacaktır. Yargıtay’ın TTK m.56/1’de geçen zarar kavramına tazminat hukuku doğrultusunda yüklediği anlam, bu sonucu ortaya çıkaracaktır. Böyle bir sonucu hukuk kuralları çerçevesinde kabullenmenin kanaatimizce hiçbir haklı yanı olmamalıdır.

Öte yandan “zarar” veya “zarar gören” kavramının, kullanıldığı alanın kendine özgü ilke ve dinamikleri kapsamında çıkarılarak hatalı yere tazminat hukuku çerçevesinde yorumlanması sadece TTK m.56/1’e özgür bir durum da değildir. Bilindiği üzere 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (MarKHK) m.43’de, hükümsüzlük davalarında davacı sıfatı için “*Markanın hükümsüzlüğünü, ilgili mahkemeden zarar gören kişiler, Cumhuriyet Savcıları veya ilgili resmi makamlar isteyebilir*” hükmü getirilmiş olup, zaman zaman bu hükümde geçen “zarar” ibaresi, borçlar hukukundaki anlamıyla uygulanmıştır.²⁷ Her ne kadar öğretinin²⁸ etkisiyle bu algı kırılmış ve buradaki zarar kavramının her halükarda haksız fiil hukukundaki zarardan farklı olduğu Yargıtay’ca da benimsenmişse de, uzun bir süre uygulamada “zarar” kavramının doğrudan haksız fiil hukuku bağlamında anlaşıldığını göstermesi açısından bu yanlış uygulama da önemlidir.

V. SONUÇ

TTK m.56/1’de düzenlenmiş olan haksız rekabet davalarında davacı sıfatının belirlenmesinde, haksız rekabet mağduru olan kimsenin “*haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse*” olması şartı bir aktif dava ehliyeti olarak düzenlenmiştir. Ancak bu hükümde kullanılan “zarar” kavramı bazen uygulamada olması gerekenden farklı bir şekilde yorumlanmaktadır.

Hükümde geçen zarar kavramı, kesinlikle sorumluluk hukuku bağlamında bir maddi veya manevi zararı kastetmemektedir. Onlardan daha geniş bir anlam

²⁷ Ayrıntılı bilgi ve konuya ilişkin tartışmalar için bkz. Pekdinçer, Zarar Gören Kişiler, s.160 vd.

²⁸ Bkz. Tekinalp, s.474.

ifade etmektedir ve çok daha kapsamlıdır. Söz konusu düzenleme herhangi bir mal veya şahıs varlığını değil “çıkarları” korumayı amaçlamaktadır.

Bu yüzden de haksız rekabet davalarında aktif dava ehliyeti açısından davacının “zarar” görüp görmediği veya “zarar” tehlikesi altında olup olmadığı değil; çıkarlarının zedelenip zedelenmediği veya tehlikeye düşüp düşmediği aranmalıdır. Yukarıda aktarılan Yargıtay kararına hakim olan felsefede olduğu gibi davacının borçlar hukuku bağlamında bir zararının veya zarar tehlikesinin olup olmadığı aktif dava ehliyeti açısından bir önemi olmamalı, bu tür bir zarar sadece haksız rekabet dolayısıyla açılacak olan maddi ve manevi tazminat davalarında gündeme gelmelidir.

KISALTMALAR

Art : Madde

b : Bend

BGE : Entscheidungen des schweizerischen Bundesgerichtes

Bkz : Bakınız

E. : Esas

eTTK : 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

f : Fıkra

HD : Hukuk Dairesi

HMK : 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

K : Kanun

LCD : Loi Federale Contre La Concurrence Deloyale

m : Madde

MarKHK: 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

s. : Sayfa

TBK : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

TTK : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

UWG : Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb

Vd. : Ve devamı

Y : Yargıtay

KAYNAKÇA

- ARKAN, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 19. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2014.
- BAUDENBACHER, Carl/GLÖCKNER, Jochen, *Lauterkeitsrecht – Kommentar zum Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG)*, Helbing & Lichtenhahn, Basel-Genf-München 2001.
- ERDİL, Engin, Haksız Rekabet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan, Olumsuz Zarar, İstanbul, 2008.
- ERİŞ, Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, 2. Baskı, Ankara 2014.
- KARAHAN, Sami, Ticari İşletme Hukuku, 26. Baskı, Mimoza, Konya 2014.
- KENDİGELEN, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul, 2012.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, Ankara 2011.
- NOMER ERTAN, Füsün, Ticari İşletme Hukuku, Ülgen/Helvacı vd., 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015.
- OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, 12. Baskı, İstanbul 2016.
- ORUÇ, Murat, Haksız Rekabette Maddi Tazminat Davası, Seçkin, İstanbul 2009.
- ÖRS, Fahri Halil, Türk Hususi Hukukunda Haksız Rekabet, Ankara Yayınları, Ankara 1958.
- PEKDİNÇER, R. Tamer, *Haksız Rekabet ve Marka Hukukuna İlişkin Bilirkişi Raporları ve Mütalaalar – Yüksek Mahkeme Kararları ile Birlikte*, Legal, İstanbul 2015.
- PEKDİNÇER, R. Tamer, Yargıtay Kararları Çerçevesinde Marka Hükümsüzlük Davalarında Zarar Gören Kişiler, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2015/1, s.157-169 (Zarar Gören Kişiler).
- POROY, Reha/YASAMAN, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- RUETSCHI, David/ROTH, Simon, *Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG) – Basler Kommentar*, Hilty/Arpagaus (Hrsg.), Helbing & Lichtenhahn, Basel 2013.
- SPITZ, Philippe, in: *Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG)*, Stämpflis Handkommentar, Spitz/Jung (Hrsg.), Stämpfli, Bern 2010.
- YASAMAN, Hamdi; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Haksız Rekabet ile İlgili Getirdiği Yenilikler, Türk Ticaret Kanunu'nun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu, İstanbul 2012, s.33.
- TEKİNALP, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Baskı, İstanbul, s.2012.